

УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА

УДК 821.161.2343:17.023.34

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.2.1/34>

Жижченко Л. Б.

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Ляшов Н. М.

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ БІОГРАФІЧНОГО РОМАНУ ВАЛЕРІЇ ВРУБЛЕВСЬКОЇ «ШАРІТКА З РУНГУ»

Стаття присвячена дослідженню жанру біографічного роману в творчому доробку Валерії Врублевської. Автор статті наголошує, що основу художнього моделювання тексту роману В. Врублевської складають документальні матеріали (автобіографії, листи, спогади) та тексти творів самої Ольги Кобилянської з життя інтелігенції: «Людина», «Царівна», «Через кладку», «За ситуаціями» та роману «Апостол черні». Цитування документалістики створює враження присутності в художньому часо-просторі роману «живої» героїні та «живих» героїв. Зазначено, що сюжетно-композиційна основа роману статична. Герої лише говорять, мріють, дискутують, аналізують, але практично не діють, а тому роман «без подій». Оповідь рухають не події чи конкретні сюжетні колізії, а діалоги, внутрішні монологи, філософські роздуми героїв, описи природи та ін.

У статті окреслено основні аспекти поняття жанру біографічного роману, висвітлено чинники розбудови сюжетно-композиційної структури твору, проаналізовано особливості хронотопу роману, змальовано експресивно-психологічний портрет головної героїні твору Ольги Кобилянської. Постать відомої письменниці розкрито в трьох проєкціях. Перша-особистісний психопростір О. Кобилянської, друга – чуттєво-емоційні комунікативні експерименти у стосунках з найближчим оточенням, особливо з чоловіками, третя – зовнішній прояв: спілкування в колі сім'ї та друзів, у мистецькому середовищі та ін. Психологічний світ головної героїні в статті досліджується детально, простежується мотив пошуку свого «іншого» та рефлексії О. Кобилянської на уявні «любовні романи».

Ключові слова: жанр, біографічний роман, моделювання, психологічний портрет, сюжет, хронотоп, рефлексія.

Постановка проблеми. Постать О. Кобилянської привертала увагу багатьох українських письменників. Перші художні твори про буковинську письменницю написала Христя Алчевська-щира шанувальниця її творчості. Поезії «До Кобилянської» (1908), «Привиди війни» (Посвята О. Кобилянській), «Воліла б я тихо прилинуть...» прославляють «Найкращу в нації дочку» та ін. «Шарітка з Рунгу» – перший в українській літературі роман про життя письменниці. Головна героїня біографічного роману Валерії Врублевської – Ольга Кобилянська, історію життя якої відтворено з ранньої юності до зрілості. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю без ідеологічних кліше проаналізувати життєпис відомої мисткині

в світлі поетики художньої біографії, бо сьогодні в суспільстві є потреба познайомитися не з ідеальним образом митця, а з живою особистістю, яка реально існувала, раділа, сумувала, зворушувалася так, як і сучасний читач. Отже, вивчення художніх життєписів, зокрема життєпису Ольги Кобилянської на часі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Біографічна проза стала предметом наукових студій таких вітчизняних вчених: А. Галича, М. Богданової, Л. Мороз, І. Савенко, Т. Черкашиної, В. Чижко та ін. Ці вчені проаналізували теоретичні, жанровостильові, нарративні аспекти жанру та специфіку еволюції художньої біографії. На сьогодні науковий інтерес до проблем документально-біографіч-

ної літератури спричинив появу низки захищених дисертацій, зокрема це такі праці: Акіншина І.М. «Жанрово-стильові особливості художньої біографічної прози 80–90-х років ХХ століття», Г. Грегуль. «Українська біографічна проза першої половини ХХ століття: жанровий аспект (за творами В. Петрова, С. Васильченка, О. Івченка, Л. Смілянського та ін.)», І. Данильченко «Трансформація життєвої правди в художню у творах української художньої біографії», О. Дацюк «Особливості жанрової еволюції сучасної художньої біографії», Ігнатів Н. «Жанрові пошуки художньої документалістики» та ін.

Постановка завдання. Мета нашої статті – дослідити специфіку жанру біографічного роману в творчому доробку сучасної української письменниці Валерії Врублевської. Завдання:

- окреслити художньо-естетичні засади біографічного роману як жанру;
- дослідити моделювання сюжетно-композиційної структури тексту;
- окреслити експресивно-психологічний портрет героїні;
- проаналізувати особливості хронотопу біографічного роману.

Виклад основного матеріалу. Упродовж ХІХ – ХХ століття біографічна проза розвивалася досить активно. Така тенденція зберігається й у ХХІ столітті: з'являються нові різновиди художньої біографії (психобіографія, роман-есе, роман-спогад, роман-візія), утверджуються нові принципи співвідношення документального й художнього, історичного й особистісного. Відбуваються зміни й у дефініції жанру: визначення белетризована біографія змінюється на поняття художня біографія, бо слово белетризована асоціюється переважно з розважальною літературою. Терміном художня біографія позначають кращі зразки цього жанру з метою акцентування уваги не на розважальності, а на високому художньо-естетичному рівні твору. Психологічний підхід стає домінуючим при трактуванні життєпису знаної людини.

Узагальнивши різноаспектні позиції дослідників (О. Галича, Г. Грегуль, І. Данильченко, О. Дацюк та ін.) щодо дефініцій жанру біографічного письма науковця Т. Черкашина зазначає, що художня біографія – це різновид художньої літератури, самостійне жанрове утворення, яке має своєрідну формо-змістову єдність: художнє зображення життєпису реальної історичної особи, опора на справжній документ, художньо-психологічне занурення у внутрішній світ головного

героя, використання вимислу та домислу, домінування одного головного героя, наявність серед персонажів твору реальних історичних осіб, суб'єктивність оповіді та ін. [12, с. 192].

За жанровим визначенням роман В. Врублевської «Шарітка з Рунгу» – це біографічний роман про О. Кобилянську. Таке визначення узгоджується з теоретичними засадами біографічного роману як жанрового різновиду. Художній життєпис про О. Кобилянську за класифікацією О. Галича тяжіє до асоціативно-психологічного типу художніх біографій, бо в романі увагу зосереджено на дослідженні психології та внутрішнього світу письменниці.

Назва твору «Шарітка з Рунгу» – метафорична. Як відомо, шарітка – це народна назва квітки едельвейсу, яка росте на південному схилі гори Рунг. У романі вона співвіднесена з образом О. Кобилянської, яка знайшла дві шарітки на горі Рунг (за легендою квітка приносила щастя тому, хто її знайшов), оправила їх у рамки, повісила на стіні й зберігала до кінця своїх днів. Проте щасливою, як стверджувала письменниця, так і не була. Мотив пошуку щастя у романі – наскрізний. До нього прагне не лише головна героїня, а й інші герої твору.

Основу художнього моделювання тексту роману В. Врублевської складають документальні матеріали та тексти творів самої Ольги Кобилянської. Врублевська активно послуговується щоденниковими записами письменниці (щоденник 1883–1901), автобіографіями, епістолярієм, спогадами та текстами повістей з життя інтелігенції: «Людина», «Царівна», «Через кладку», «За ситуаціями» та роману «Апостол черні». Цитування документалістики створює враження присутності в художньому часо-просторі роману «живої» героїні та «живих» героїв.

Моделюється біографічний роман «Шарітка з Рунгу» за хронологією життя О. Кобилянської. Активно використовується в тексті твору щоденник молодій Ольги, який вона писала з 20 до 28 років, коли жила переважно в місті Кімпулунг. Це період становлення письменниці як особистості. Вона – донька, сестра, подруга та закохана дівчина. Описуючи період життєвої зрілості письменниці, В. Врублевська послуговується епістолярієм. Оповідь про «мистецький роман» Ольги Кобилянської та Осипа Маковоя виписано на основі листів відомих постатей.

Своєрідною є сюжетно-композиційна побудова твору, яка нагадує сюжет відомих творів О. Кобилянської. Свого часу М. Грушевський, аналізуючи сюжети творів О. Кобилянської з життя інтелігенції,

значав, що повісті письменниці практично «без подій». Герої лише говорять, мріють, дискутують, аналізують, але практично не діють. За таким же зразком вибудовує й структуру роману «Шарітка з Рунгу» Валерія Врублевська, бо використані нею документальні та художні матеріали, очевидно, диктували сюжетно-композиційну статичність твору. Оповідь рухають не події чи конкретні сюжетні колізії, а діалоги, внутрішні монологи, філософські роздуми героїв, описи природи та ін.

Часопростір роману концентрується навколо знакових топосів, місць, що особливо важливі у житті Ольги Кобилянської. Гура-Гумора – містечко, де народилася письменниця, простір, який сповнений затишку та щасливих миттєвостей дитинства. Сучава – простір, у якому дівчина безтурботно зростала, навчалася та щиро товаришувала. У 1875 році родина Кобилянських переселилася до курортного містечка Кімпулунг. Це – найкращий період в житті Ольги. У цьому містечку вона склалася як особистість, пізнала кохання, знайшла друзів, які відіграли важливу роль у її мистецькому становленні. Софія (Зося) – донька повітового лікаря Костянтина Окуневського, на все життя залишилася її подругою. Августа (Густа) та Ядвіга Кохановські, Євген Озаркевич та інші – товариство, у якому Ольга зустріла щирих прихильників її перших літературних спроб, весело проводила час, грала в аматорському театрі, співала, танцювала на вечірках, залюбки ходила в ліс та гори. Гори відігравали велике значення в житті письменниці. Серед гірської природи молода Кобилянська знаходила розраду та гармонію.

Бабця з дідом (по материнській лінії) та дядько Станіслав Вернер жили в Димці. У відповідні періоди життя сільський простір сприймається письменницею по-різному. Так, приїхавши в Димку до бабуні, дівчина відчуває «що їй завжди хотілося туди». По дорозі в Болехов Ольга думає по-іншому: «Як вона житиме в Димці? У тому сонному, беззмістовному колі думок, старосвітських традицій! Як житиме там без гір? Навіть думати про це важко...» [3, с. 321].

Чернівці – місто, яке відіграло особливу роль у житті Ольги Кобилянської. Культурно-мистецьке середовище міста сприяло розквіту таланту письменниці. У Чернівцях мисткиня познайомилася з Осипом Маковеєм, якого щиро покохала на все життя. Морально-етичний дух епохи, в яку жила й творила мисткиня, на сторінках роману проглядається через детальну обсервацію найближчого оточення героїні. Кожен герой роману оцінюється з позицій моральних установок доби як традицій-

них, так і новаторських. Це період боротьби зі стереотипами в українському культурному просторі. У той час в європейській літературі жінки уже вибороли право на письменницьку працю. В українській літературі це право лише виборювалося. Молода письменниця виховувалася в патріархальній родині, в якій Юліан Кобилянський (батько) дотримувався думки, що освіта й література – чоловіча справа: «думати і знати треба чоловікові, жінка служить оздобою». Щастя жінки – заміжжя та діти. Ольга довгий час не відважувалася розповісти батькові про своє захоплення літературою, бо реакція на заняття доньки була очікуваною. Сімейні сцени, які час від часу влаштовував батько Ользі та сестрі Євгенії, справляли на Ольгу гнітюче враження, бо щоразу в романі з'являються майже однакові записи: «Ох Боже! Коли б я могла бути з Максом або самостійною, але не одружуватися, бо я на кожного чоловіка дивилася б, як на мого батька» [3, с. 27]. Батько, як відомо, долю своїх дітей вирішував самостійно. Мама ж радила доньці стати кравчиною, бо тоді б вона завжди мала свої гроші. Ще з юності Ольга мала тверде переконання, що залишиться на про цьому світі самотня: «Я не належу до тих жінок, у яких головне віддатися. Я не могла б зносити на своєму карку чиясь панування. Я хочу жити для жіночої ідеї» [3, с. 129].

На сторінках роману описані відомі родини буковинської інтелігенції, з якими товаришувала сім'я Кобилянських. Устияновичі, Кохановські, Озаркевичі, Окуневські та ін. були частиною життя самої письменниці, бо саме серед цих людей формувалися комунікативні здібності дівчини, її характер та світонастанови. Ось як пише про це Валерія Врублевська в романі: «Творити любила, руйнувати-ні. Люди, які її оточували, хто свідомо, хто інтуїтивно, відчували її лагідність. Завжди, де починались дисгармонія і суперечки, кликали її на поміч. Все було їй під силу, все залагоджувала. Всіх помирити, взяти на себе прикре. І ніхто не жалував її, нікому в голову не приходило, що вони найгірше покладали на неї» [3, с. 306]. Але це була лише одна грань її особистості. Вона була також і агресивна, і зарозуміла, і непримиренна до людей, яких уважала духовно нікчемними.

У сімейному колі Кобилянська потри всю власниту їй експресивність переважно розсудлива, уважна до братів та мудра порадиця для чутливої та схильної до ілюзій сестри Євгенії. Доктор Окуневський, з яким Євгенія мала нещасливий роман, порівнюючи сестер, у приватній розмові з Ольгою відзначав її «занадто практичний розум».

Ставлення Кобилянської до найближчих приятельок Малі Устиянович, Густі (Августі) Кохановської, Зосі (Софії) Окуневської та ін. неоднозначне. Зовнішні прояви толерантності, дружнього порозуміння змінюються ексцентричністю й примхливістю в поведінці. Так Ольга періодично відчуває образу на Зосю, коли вона легковажить їхнім листуванням, бо та була для Ольги світлом, що розсіювало кімпулунгську темноту. Софія з 1887 року навчається на медичному факультеті в Цюриху й лише на канікули приїздить у Кімпулунг. Августа навчалася у Відні в художній академії. З часом вона стан однією з перших художниць, які ілюструватимуть твори письменниці. Ользі було важко «прийняти долю, яка замкнула її тут в горах, у Кімпулунзі». У романі Врублевська докладно описує довірливі дівочі розмови, сердечні сповіді, полемічні діалоги, зображує періоди зближення та взаємовіддалення, навіть відчуження, що ставалися між подругами.

Образ головної героїні В. Врублевська моделює в трьох проекціях. Перша-особистісний психопростір О. Кобилянської, друга – чуттєво-емоційні комунікативні експерименти у стосунках з найближчим оточенням, особливо з чоловіками, третя – зовнішній прояв у соціумі: спілкування в колі сім'ї та друзів.

Психологічний світ головної героїні в романі досліджується детально. Суперечливість внутрішніх експресій і переживань оприявилася в майбутньої письменниці ще в підлітковому віці. Так у розділі «Доля» В. Врублевська описує епізоди з життя Ольги-дитини, які на все життя залишаться в її пам'яті й багато в чому визначатимуть її дорослу поведінку. В дитинстві в Ольгу був закоханий «білявенький хлопчина», що «був гарний, як намальований», «дивився з-під білого капелюшка просто на неї прекрасними, лагідними, як у янгола очима». Зустріч, яка стала першим побаченням, викликала в неї і радість, і переляк. Коли хлопчина підійшов до Ольги ближче, вона неочікувано для самої себе, відвернулася від нього й почала втікати. Це «дивне щось» ніби підхопило її і погнало геть від білявенького хлопчика, від радості, від задоволення, у вічну – потрібну їй і тепер, і потім, і завжди – самотність» [3, с. 23] Чому вона втекла? Не знала. Дівоче-жіноче єство так зреагувало на зустріч. Усе життя Ольга вважала, що Доля не простила їй хлопчикових сліз. Ця сцена – символічне передбачення подальших життєвих колізій, основним мотивом яких є втеча від усього, що асоціюється й співвідноситься із жіночим розумінням щастя. У романі є ще одна знакова сцена, яка спровокувала мотив невродливості та визначила ставлення до жіночої краси, зокрема й до своєї власної. Коли шестирічна Ольга гостювала у знайомих, вона випадково підслухала розмову двох дорослих людей. Він (Молодий), а Вона (Царівна) спинили свою увагу «на її (Ольженім) мізернім личку.

«Чи пан бачив щось подібно бридкого? – спитала Царівна і...спустила голову на його грудь, мов для схорони перед якимось страшним видом, що туй-туй вдереться в її душу і оскорбить навіки чорною плямою» [с. 8–9]. Мотив вродливості-невродливості переслідуватиме Ольгу все життя. Вона буде вразливою до оцінок її зовнішності: «Юлько і Геня кажуть мені, що я негарна. Це переслідує мене, мов якась манія» [3, с. 222].

Вагомого значення у романі (тут авторка йде за щоденниковими записами) набуває мотив заміжжя. Брати, рідні та подруги пропонували Ользі, на їх думку, вдалі партії для дівчини. Так Юлько обрав для сестри в наречені Дмитра Чеховського (викладача гімназії). Ользі він сподобався, бо вони були б гарною парою. У Димці бабуна хоче просватати її за Ясьо Урицького-молодого начальника пошти, доброго порядного чоловіка. Авторка зазначає: «Їй імпонує бабусина пропозиція, але вона ще не хоче виходити заміж, бо цінує волю, яку має» [3, с. 185]. Проте, коли дядько Вернер знову нагадав про Урицького, в Ольжиних мріях з'явилася інша думка: «Ольга пильно придивлялася до будинку (Ясьо Урицького). Як то було б, коли б він став її домом? Душа її полинула до Урицького і спорудила разом з ним оселю миру й любові [3, с. 186]. Але дуже часто Ольга моделює й інший життєвий сценарій: «Вона зовсім зігнулася під тягарем турбот і догляду за дітьми. Вони ж були небагаті, гм... гм...а любов, про яку вона стільки мріяла, минула після весілля. Вона любила, бо вірила, що він такий собі герой із творів Марлітт, а він був неотесаний, самолюбний, неосвічений, жив тільки, щоб їсти і спати» [3, с. 193]. Таких експресивно-психологічних замальовок щодо майбутнього письменниці у творі велика кількість. Змінюється лише кандидат уявного щастя або нещастя. Коли Ольга була у більш зрілому віці й могла оцінити кандидатуру на роль чоловіка, вона часто з цього приводу іронізує: «Вона хоч би й сьогодні вийшла заміж, та не за будь-кого. А їй тут обіцяють насватати двох письменників: одного поганого та ще й бідного, а другого багатого і глухого. Обидва вони інтелігентні. Та вона мовчить на це, а про себе сміється недобрим сміхом. Авжеж, нехай тільки спробують підійти...» [3, с. 292].

В. Врублевська відзначає, що потужна чуттєвість Ольги зосередилася переважно в одному ракурсі: хто буде її обранцем. Вона бачила тільки єдиний вихід – вийти заміж, щоб кохати і бути фінансово незалежною. Тому «чоловіча лінія» в романі виписана досить детально. В одному з автобіографічних джерел молода Кобилянська зізнається: «Я маю уяву – от і готова любов». Любовні історії переважно розігрувалися в уяві письменниці. Як відомо, В. Врублевська для відтворення процесу «внутрішніх романів» активно

використовує щоденникові записи письменниці. Процес виникнення, розвитку та згасання закоханості у романі «Шарітка з Рунгу» змодельований авторкою з багатьма душевно-психологічними нюансами. Чоловіки, з якими спілкувалася письменниця або просто випадково зустрічала в товаристві, а нерідко й не бачила їх, були суб'єктами критичного та психологічного аналізу на предмет любити-не любити, вийти-не вийти заміж. Молодій Кобилянській потрібен був стан закоханості, який вона переважно стимулювала сама, бо без кохання часто й уявного вона не могла жити. Чоловічий ідеал як можливий супутник життя й батько майбутніх дітей викликав як психологічний інтерес, так й інтелектуальний. «Внутрішні романи» та почуттєве нюансування були спрямовані не так на мужчину, який, не уявляючи того виявився суб'єктом внутрішньої любовної колізії, як на саму себе. Чоловік, який часто існує й живе віртуально, сприймається передусім як об'єкт бажаних спостережень за власною жіночою природою. Він (висловлювання Маковей) – резонатор рефлексій самої письменниці. Ольга чекає на того, хто б став втіленням її ідеалу мужчини в духовному й інтелектуальному розумінні. Такий процес її дуже втомлює, як зазначає авторка: «Ці безкінечні думки про майбутнє, про одруження, мрії, яким ніколи не судилося справдитися тільки виснажували Ольгу, що часом вона й читати не могла... Один тільки Бог знає, як вона стомлюється від себе! Носить у душі пекло. Зося мала слухність, коли казала, що в неї артистична натура» [3, с. 189].

Продовженням «внутрішніх романів» та пошуку «іншого» свого типу ідеального мужчини були стосунки з новим редактором газети «Буковина» Осипом Маковеем. Почуття Ольги до Осипа Маковей були глибокими та щирими, а тому експериментаторство та гра у стосунках зникають. Як зазначила Врублевська, що «тоді їй було неповних тридцять два роки, але вона не втратила і краплини дівочої свіжості, шалених почуттів і вічного бажання любити й бути любленою. Та не вистачало тільки людини, гідної такої любові» [3, с. 353]. Таку людину письменниця побачила в Маковееві, бо «Маковей поза конкуренцією». «Літературне приятелювання» з редактором «Буковини» допомогло Ользі відчутти себе справжньою письменницею. О. Маковей зробив дуже багато для популяризації творчості Кобилянської, бо вважав її справді талановитою письменницею «і якщо б Ольга була французькою письменницею, то в літературознавстві вважали б, що безсюжетний роман почався з неї, а не з Наталі Саррот» [3, с. 356]. Можливо, що «літературне приятелювання» – це подарунок долі для героїні, бо невідомо якби склалася її творча доля, якби в її житті не було Маковей, зважаючи на те, скільки

зусиль довелося докласти Ользі для того, щоб були опубліковані її перші твори. Особистісні стосунки цієї письменницької пари упродовж 10 років пройшли різні періоди: від закоханості до глибоких почуттів, до розчарування та відчуженості.

Уже через декілька місяців після знайомства з Маковеем Ольга розуміє: «Любов вже давно жила в ній і розвивалась за своїми законами, незалежними від її бажань» [3, с. 356]. Вона першою щиро виявляє своє кохання до Маковей, проте натикається на стриманість емоційних та поведінкових реакцій з його боку, бо, на відміну від Ольги, він спрямував свої емоційні зусилля на підтримку «дистанції» між ними. Кобилянська в силу своєї закоханості продовжує сподіватися на щасливий фінал любовної історії, намагаючись не сприймати відверте небажання Маковей одружитися на ній. Отже, знову знайомий лейтмотив: мужчина був, але не для неї. Вони близько 10 років жили в одному місті й майже щодня писали листи одне одному, так і не зважившись взяти шлюб. Для Ольги це кохання мало такий самий фінал як і численні «внутрішні романи», бо, не зважаючи на зовнішню оприявленість, принесло болоче розчарування й самоту. Леся Українка відзначала, що Маковей вбив у Ользі віру в мужчин.

Стосунки Ольги Кобилянської та Лесі Українки В. Врублевська потрактувала в світлі духовної спорідненості, жіночо-літературного приятелювання та дружби. Уперше Леся Українка приїхала до Чернівців у квітні 1901 року після смерті Сергія Мержинського. До цього мисткині зустрічалися в травні 1899 року, коли Ольга разом з батьком заїхала до Лесі в Зелений Гай. В тексті роману В. Врублевська цитує лист Лесі Українки до матері в Київ, у якому вона описує своє враження про Чернівці: «Місто не дуже велике, багато менше ніж Львів, але симпатичне і чистеньке, ціле на горі, околиця дуже гарна, якась ідилічна: гори ще не дуже високі: не вище волинських (в Дубенській околиці) або від київських (може, правда, трохи вищі). Як вийти за місто, видно всю буковинську весну. От уж правда, що зелена Буковина, а надто тепер. Все зеленіє, сади зацвітають, і колорит скрізь такий ясний-ясний, у нас і навесні так ясно не буває» [3, с. 419]. Розкішна природа, щире турботливе товариство (Маковей, Стефаник, Ярошинська, Пільгук, професор Степан Смаль-Стоцький та ін.) благодатно впливали на емоційний стан Лесі Українки. Після від'їзду з Чернівців Леся продовжує щиро співчувати подрузі в нещасливому коханні й підтримує її мистецьку діяльність.

Культурно-мистецький рух другої половини XIX – поч. XX ст. у романі «Шарітка з Рунгу» представлений постатями В. Стефаніка, М. Павлика, Л. Українки, І. Франка, Н. Кобринської, Є. Ярошинської та ін. Проте реальні історичні

особи – персонажі другого плану, які активної ролі у сюжетному русі не відіграють. Хоча їхні дискусії, листи, критичні зауваги про ті чи ті твори молодих письменників, які входять в літературу, допомагають відтворити конфлікти та тенденції епохи, у яка жили герої твору.

Висновки. Отже, Валерія Врублевська в життєписі про Ольгу Кобилянську показала формування світогляду буковинської письменниці, окреслила психо-духовний портрет мисткині, відтворила комунікативний простір широкого культурного контексту епохи.

Список літератури:

1. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія. Київ: Факт, 2003. 320 с.
2. Акіншина І.М. Жанрово-стильові особливості художньої-біографічної прози 80-90-х років ХХ століття: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.01. Дніпропетровськ, 2005. 20 с.
3. Врублевська В. Шарітка з рунгу: Біографічний роман про Ольгу Кобилянську. Київ: ВЦ «Академія», 2007, 512 с.
4. Галич О.А. Художня біографія: проблеми теорії та історії. Рівне, 1999. 94 с.
5. Головобородько Ярослав. Проекція як структурування образу [Валерія Врублевська. Шарітка з Рунгу. Слово і час. 2012. № 2. С. 101-107.
6. Грегуль Г. В. Українська біографічна проза першої половини ХХ століття: жанрологічний аспект (за творами В. Петрова, С. Васильченка, О.Львенка, Л. Смілянського): автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.01. Київ, 2005. 18 с.
7. Гундорова Т. *Femina melancholica*. Стаття і Культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської: монографія. Київ : Критика, 2002. 574 с.
8. Дацюк О.О. Особливості жанрової еволюції сучасної художньої біографії: канд. філол. наук: 10.01.01. Рівне, 1997. 18 с.
9. Криківська О. Жанрологічний аспект вивчення біографічного письма. Наукові записки: Національний університет «Острозька Академія». Серія: Філологічна. 2008. Вип. № 10. С. 367-377.
10. Кобилянська О. Слова зворушеного серця. Щоденники. Автобіографія. Листи. Статті та спогади. Упоряд., передм. Ф. П. Погребенника. Київ: Дніпро, 1982. 352 с.
11. Михида С. Конфлікт темпераментів у психоструктурі Ольги Кобилянської: психопоетичний зріз. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки. Вип. 85. С. 284-291.
12. Черкашина Т. Ю. Художня біографія: термінологічний аспект. доби в українській літературі кінця ХІХ-ХХ ст. Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філологічні науки. 2009. Вип. 1 (164). С. 191-200.

Zhyzhchenko L. B., Liashov N. M. GENRE ORIGINALITY OF THE BIOGRAPHICAL NOVEL OF VALERIA VRUBLEVSKAYA "SHARITKA Z RUNGU"

The article is devoted to the study of the biographical novel genre in the creative work of Valeria Vrublevska. The author of the article emphasizes that the basis of the artistic modeling of the text of the novel by V. Vrublevska is made up of documentary materials (autobiographies, letters, memories) and the texts of the works of Olga Kobylyanska herself from the life of the intelligentsia: "Human", "Princess", "Through the masonry", "By situations" and the novel "The Black Apostle". The citation of documentaries creates the impression of the presence in the artistic time-space of the novel of a "living" heroine and "living" heroes. It is noted that the plot and compositional basis of the novel is static. The heroes only talk, dream, discuss, analyze, but practically do not act, and therefore the novel is "without events. The story is not driven by events or specific plot collisions, but by dialogues, internal monologues, philosophical reflections of the characters, descriptions of nature, etc.

The article outlines the main aspects of the concept of the genre of the biographical novel, highlights the factors of development of the plot-compositional structure of the work, analyzes the features of the chronotope of the novel, draws an expressive and psychological portrait of the main character of the work, Olga Kobylyanska. The figure of the famous writer is revealed in three projections. The first is the personal psychospace of O. Kobylyanska, the second is sensory-emotional communicative experiments in relations with the closest environment, especially with men, the third is external manifestation: communication in the circle of family and friends, in the artistic environment, etc. The article examines the psychological world of the main character in detail, traces the motive of searching for her "other" and O. Kobylyanska's reflection on imaginary "love novels".

Key words: genre, biographical novel, modeling, psychological portrait, plot, chronotope, reflection.